

EEN VRIJKOPERS-ORDE BEVRIJDT DE BEMANNING VAN
EEN OOSTENDSE COMPAGNIE-SCHIP (1724-1735)

door Ivan VAN HYFTE

Een zeldzame keer horen we, via de telexen van het wereldnieuws, dat in de Chinese Zee mensen (bootvluchtelingen) door piraten worden gekaapt.

Die ongewone gebeurtenis heeft nochtans eeuwen lang alle zee-volkeren geterroriseerd. Pompejus zuiverde de onveilige Middellandse Zee van de piraterij; kapers voerden een mohammedaanse Heilige Oorlog; Spanjaarden, Engelsen en Hollanders waren voor de kristelijke scheepvaart even schadelijk als de moslims...

In het (te) korte levensverhaal van de Oostendse Compagnie weten ze er ook van mee te praten ! Kapitein Joseph de GHESELLE (een voorouder van de priester-dichter) was op 22 november 1722 vertrokken naar Moka en zeilde, mei 1724, met zijn koopvaardij-schip, de "Keyserinne Elisabeth" nabij de ingang van het Kanaal. In de mist doken plots 2 Algerijnse piraatschepen op die de honderdkoppige bemanning achtervolgde. Op 29 mei begon, na het rammen, op dek een gevecht man tegen man. Wie niet sneuvelde, viel in handen van de kapers die het schip, de bemanning en de vracht thee, koffie en andere Oosterse waren naar Algiers sleurden om er op de slavenmarkt alles van de hand te doen. Enkel de GHESELLE, 2 van zijn officieren en de opper-cargador kwamen in handen van de Dey van Algiers die er zware munt hoopte uit te slaan.

Die anekdote staat onvoldoende beschreven in de desbetreffende literatuur. Nog minder gekend is het wijdvertakt optreden van een Confrerie of Broederschap, gesticht in 1198. Deze vrijkopersorde kocht duizenden slaven vrij en had in de bijzonderste steden en dorpen van Vlaanderen en Brabant zijn hulpposten. Ook te Oostende was er een "Broederschap van de Triniteit", gevestigd in de Sint Pieterskerk. De confraters verplichtten zich tot een vaste contributie want de gemiddelde som om een kristen slaaf vrij te kopen bedroeg 6.000 pond. Wie uit Barbarije na jaren harde gevangenis kwam, aanzag het als een verplichting om in de Sint-Gilliskerk van Brugge de H. Drievuldigheid (= la Trinité) te bedanken. Deze zeelui of passagiers uit Brugge, Gent, Oostende, Nieuwpoort, Duinkerke... woonden 's namiddags de processie bij in hun armtierig plunje van slaaf en de ketenen aan hun uitgemergelde polsen.

Toch zou het nog jaren duren vooraleer de Brugse paters TRINITARIËRS het Oostendse Compagnie-schip konden vrijkopen.

Op 8 februari 1726 leggen de Oostendse confraters hun Brugse collega's de ellendige toestand van de GHESELLE en zijn bemanning voor. Zij krijgen van de Keizer, de Brugse bisschop en de Minister-Generaal der Trinitariërs de toezegging om in de Nederlanden een geldinzameling te houden voor de vrijkoop van hun stadsgenoten. Niet zonder gevolg : van 5 Oostendenaars zijn de namen bekend gebleven. Antoine PIETERS, Jean INGELET, Pierre VALLOUARD, Bernard HOLLEBEQUE en Jan PEDRE.

2 maart 1729 : de pastoor van Oostende stuurt opnieuw een brief naar zijn collega van Sint Gillis voor het financieren van een nieuwe Algerijnse expeditie. Ook met succes ! Eind juni 1730 is het de beurt aan de kapitein zelf die opnieuw vrij man wordt.

1734. Nog 12 slaven bleven over : acht van Oostende, één uit Duinkerke, één van Nieuwpoort, één van Blankenberge en één van Lombard-

zijde. Alle parochies van het bisdom worden opgeroepen tot vrijgevigheid.

Uiteindelijk komt ook de allerlaatste slaaf vrij. Na twaalf ellendige jaren (1736) snuift Rochus DE CRAENE Oostendse zeelucht.

Gegevens ontleend uit : "Studies over kerkelijke en kunstgeschiedenis van West-Vlaanderen". Uitg. De tempel. Brugge 1952.

SCHRIJVERS AAN ZEE (8)

door Emiel SMISSAERT

Een jonge belofte was de dichteres Jeanne Vandeputte (1907-1930) : deze merkwaardige vrouw stierf, ongeneeslijk ziek, zeer jong (zij was amper 23 jaar oud !) maar haar werk overléeft haar, een beetje zoals Alice Nahon in haar werk de jaren trotseert en overstijgt. Posthuum verschenen Mijn hart is niet hier (1932), Zoo hard en zoo schoon (1936) en De ruk aan de tralies (1939). Nu nog komt men onder de bekoring van verzen, geschreven in Blankenbergs dialect, als :

"Kom binnen, meneire de wiend, sukkeloare,
zandknauwere, herteknauwere, meneire de wiend"... (48)

Nog te Blankenberge leeft Lieve van Damme in de Luikstraat 22. Evenals bij Jeanne Vandeputte zijn gewone, dagelijkse dingen de belangrijkste thema's van haar poëzie waarvan we enkel de bundels Duinhelm en polderriet (1962), Reizen en rozen (1966) en Aren lezen (1968) vermelden (49).

De Kavijaks van Jozef Vantorre (Zeebrugge) verscheen in 1974 en werd ingeleid door Louis Paul Boon. Het is een heel persoonlijk verhaal over het ruwe arbeidersleven zoals Vantorre het zelf zag en ondervond. Het boek werd in 1988 heruitgegeven in Nederland. Een jaar voordien werd een tweede roman, Waar de meeuwen schreeuwen van Jozef Vantorre voorgesteld aan het publiek.

Knokke-Heist, de "tuin van de Belgische Noordzeekust", omvat, van zuid naar noord : Heist, Duinbergen, Albertstrand, Knokke en Het Zoute. Deze badplaats telt enkele eigen letterkundigen, elk met hun verdiensten.

Vooreerst is er Eugène Mattelaer (°1911) die, wat onder literatoren hoogst ongewoon is, burgemeester was in Knokke van 1966 tot 1973. We vermelden van zijn werk Houd ze brandend de lamp (1974) en vooral het curiosum Nooit de moed opgeven (1979-1982) : één van zijn eigen gedichten, vertaald in niet minder dan 750 "talen, dialecten en hulptalen". Dit literair hoogstandje baarde heel wat opzien !

Ward Vervarcke (1897-1958) was wellicht de eerste-Nederlands-schrijvende Knokse literator; hij heeft proza, toneel en vooral gevoelige poëzie aan het papier toevertrouwd (50).

"(...) Ik heb heel goede herinneringen aan de poëziebijeenkomsten te Heist, georganiseerd door Gust Vermeille (°1926)" : dit is Christine D'haen goed bijgebleven, en zij vervolgt : "Te Heist waar ik tot laat in de nacht wandelde met Hubert van Herreweghen, waar ik Antoon van Duinkerken ontmoette, waar ik (de Nederlandse dichteres) Judith Herzberg zag... Ik houd van het Carnaval van Heist en van de pladijs door de vissers in smout gebakken (en ontgraat met een speciaal apparaat)" (51).